

**Corpus Juris Canonici, Per Regulas Naturali Ordine
Digestas, Usuque Temperatas, Ex Eodem Jure, Et
Conciliis, Patribus, Atque Aliunde Desumptas, Expositi**

Opus, Tum In Rebus Obscuris Claritate, Tum Dispersis Collectione ac
delectu, in contrariis conciliatione, eximium, simulque Indicibus ac
Præfationibus, Notisque quamplurimis & exquisitis illustratum, ; In Tres
Tomos divisum

Complectens Prolegomena Ad Jus Canonicum In Se Et Universim
Consideratum

Gibert, Jean-Pierre

Coloniæ Allobrogum, 1735

Observationes in Cap. XIII. De Decimis, Primitiis, Oblationibus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74413](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74413)

debet ad Clericos Sæculares, aut Regulares, Beneficiorum Possessores: non verò Laicis, qui sunt Beneficiorum incapaces. Præterea, Laici ab eorum bonorum possessione excluduntur, ratione destinationis ipsorum ad servitium Divinum, quod non persolvunt, nec persolvere possunt.

Hæ necessariæ nobis visæ sunt Observaciones, ad ordinandas, atque intelligendas hujus Capitis Regulas XVIII. nam eæ referuntur ad administrationem, distributionem, & possessionem bonorum Ecclesiæ; sed non sufficiunt ad REG. XI. explicandam, quæ fusiùs differit de alienatione, quam Exceptionibus XLIII. enucleat, & magnâ Replicationum vel etiam Duplic. copiâ. Porro, hic apparatus magis est idoneus ad afferendam caliginem, quam lucem huic Argumento; idcirco redimus ad observaciones, & damus Summam omnium rerum, quæ ad alienationem pertinent.

Jus alienandi, est appendix Juris administrandi: nam quilibet Administrator, non potest in quibusdam casibus bonam administrationem facere sine alienatione, quia utilitas Domini id interdum requirit; puta, si agatur de fundis sterilibus, aut parum fructuosis, vel de collocatione pecuniæ ad quantum ipsius; inde nascitur Tutoris & Curatoris potestas alienandi, cum eorum interest, quorum bona administrant. Leges quæ alienationem prohibent, id vulgò statuunt ratione boni, vel publici vel privati Possessorum. In primo casu, alienatio licita esse nequit, nisi publica utilitas eam fieri possit. Bonum publicum vel est Profanum, vel Sacrum. & pertinet ad Religionem, & tunc licere debet alienare, cum Religionis interest, ut id fiat; vel non licere, cum Religionis interesse contrarium est. Porro, quod modò diximus de bonis Sacris, unicè convenit Bonis Ecclesiasticis, idcirco quòd omnia servitio Divino destinata sint, quod exigit 1. ut sint Ministri, qui illud persolvant. 2. Loca, in quibus id fiat. 3. Vasi, Ornamenta, & res aliæ, sine quibus perfici nequit cum dignitate & decentiâ. 4. Ut illi Ministri honestè exhibeantur. 5. Loca ædificentur, decorentur, cum opus erit. 6. Pauperes & aliæ Personæ miseræ juventur, consolentur, visitentur, & eripiantur à tribulatione, ut is, qui levamen hoc illis procurat, benedicatur & glorificetur, juxta hoc dictum egregium, JACOBI I. 27 *Religio munda & immaculata apud Deum & Patrem, hæc est visitare pupillos & viduas in tribulatione eorum*: Quod significat, opera charitatis, sine quâ Deus coli nequit, esse præcipuas actiones Religionis; quod etiam docemur per verba CHRISTI; *Misericordiam volo & non Sacrificium*. Inde factum est, ut Ecclesia semper Bona sua erogaverit ad opem & solatium Personarum, quæ miserâ, dolore atque arumnis quatiuntur; non secus atque ad Fabricæ curam, & alimenta Ministrorum Sacrorum; inde vetus divisio bonorum Ecclesiasticorum in *Quatuor Partes*, quarum una pertinebat ad Episcopum, alia ad Clerum, alia ad Pauperes, alia ad Fabricam.

Cum destinatio Bonorum Ecclesiæ, ea venerabilia magnique momenti faciat, conservationi ipsorum providere oportuit, non solum per strictissimam prohibitionem illa usurpandi, sed etiam illa alienandi extrâ Casus necessitatis. Regulas quoque statuere opus fuit, ex quibus judicaretur, an alienatio necessaria foret; & solemnitates præscribere, quæ hanc à dolo, fraude & captione potegerent; nec non reservare judicium de necessitate ad Prælatos, qui præfecturam habent in hæc bona. Ad hæc Principia reducuntur omnes Textus laudati in *Regula XI.* ejusque Appendicibus. Regula & Replicationes respiciunt Casus, in quibus alienatio non est licita: Exceptiones, & Duplicationes definiunt Casus, in quibus alienatio licita est.

Quamvis omnes casus liciti, dividi possint in plures Classes; videlicet 1. casus, in quibus Ecclesiæ

necessitas id possit; v. gr. cum ære alieno laborat, vel pecuniâ indiget ad extruenda ædificia diruta, sive ad faciendas Reparaciones magni sumptus; 2. Casus, in quibus id Ecclesiæ requirit utilitas; puta, cum vendit, aut permutat fundos steriles, ad acquirendos fertiles; 3. Casus, in quibus commodum id postulat; v. gr. cum fundi remoti permutantur, aut venduntur, ad eos enendos, qui sunt viciniore. 4. Casus Charitatis; puta, cum vendit, aut pignori subicit ad longum tempus fundos suos, ad alendos Pauperes, vel redimendos Captivos. Hæ tamen Quatuor Classes reduci possunt ad casus necessitatis; nam Ecclesia tenetur opulari Pauperibus & lucro suo providere. Porro, casus secundi & tertii generis, sunt quæstiosi; idem dicendum de casibus alienationis, quæ fit ad remunerationem servitorum Ecclesiæ præditorum. Præcipue requisitarum solemnitatum, sunt inquisitio de commodo, aut incommodo, citatio Personarum, quarum interest, discussio rationum in utramque partem, & consensus Beneficiorum, ad quos bona pertinent.

Inter Prælatos, ad quos pertinet jus autorisandi alienationes, alii potestatem hanc habent Jure Communi; tales sunt Episcopi, quibus competit Jurisdictio in bona ab Ecclesiâ dependentia, nec non in Personas Ecclesiasticas Diocesanos; alii habent ex Privilegio, quales sunt Abbates Exempti, qui, Exemptione remota, subicerentur illi Jurisdictioni, sed qui ex Privilegii vigore, eam exercent in certo districtus loco Episcopatus.

Horum Principiorum applicationem ad ea, quæ sub hæc continentur Regula, non aggredimur, longius nos ferret hæc enumeratio.

REG. XII. XIII. XIV. XV. XVI. respiciunt Consecraria alienationis sive justæ, sive injustæ; scilicet pœnas adversus Alienatorem injustum, nempe suspensionem, aut excommunicationem; nullitatem Actus; obligationem vindicandi rem Ecclesiæ restituendam; denique indemnem faciendi Emptorem evictum. Cum alienatio injusta est, Acquirens contineri debet intrâ limites Contractus ipsius.

Dux Regula novissimæ loquuntur de Precario, sed brevissimè: quæ defunt hic circa hunc Contractum & bona Ecclesiastica, supplebuntur per *Cap. VII. Lib. V.* quod respicit Contractus. Vix divinari potest, quam ob causam hic de Precario locutus sit potius, quam de aliis Contractibus magis usitatis, per quos fit vulgò alienatio bonorum Ecclesiasticorum; sed parvi refert id cognoscere.

OBSERVATIONES in CAP. XIII. de Decimis, Primitiis, Oblationibus.

Autor ab institutione Decimarum orditur, & merito, laudatque Textus dicentes, eam esse Juris Divini, sive quia ad Christianorum Decimas Legis præcepta circa Judæorum Decimas prorogant, quarum nostræ sunt mera imitatio, ut evidenter patet ex pluribus differentiis inter utraq; intercedentibus; sive quia inter nos institutæ sunt ad sustentationem Ministrorum Sacrorum, sumptusque necessarios ad Servitium Divinum: quæ duo Capita Jure Naturali ac Divino præcipiuntur.

Deindè, plures Textus laudat loquentes de Privilegiis, quæ à Decimarum Præstatione plura Personarum genera liberant; vel quæ aliis attribuunt Jus Decimarum, quam Curatis & Episcopis, qui tenent locum Sacerdotum, eorumque Principum, & sunt Ordinarii Legis Novæ Ministri. Tales sunt Religiosi, atque etiam Laici. Hæc autem Privilegia conceduntur à Pontifice, aut ab Episcopis, qui non dispensant à Jure Divino, nihilomagi, quam Summus Sacerdos, & Principes Sacerdotum; qui erant figura Pontificis & Episcoporum. Alios præterea Textus laudat, qui docent,

cent, Consuetudinem unam esse à Regulis Decimarum, non solum quoad modum eas solvendi, sed etiam quoad Jus eas percipiendi; & alios, qui idem de Præscriptione statuunt. Itaque Autor hic, non secus ac alibi, Regulas tradit contrarias; nempe Decimas institutas Jure Divino, attamen subijci Consuetudini, Præscriptioni, ac Dispensationi Ecclesiasticæ, quæ simul coherere nequeunt: neque eas conciliare satagit.

Sequitur etiam communem Canonistarum errorem, qui Decimas inter Res Incorporales aut Spirituales collocant. Quamvis sint Corporales, perinde ac cætera bona, quæ vocant Corporalia, & ratio, propter quam sic vocantur, locum habeat, quoad reliqua bona, nempe quod Servitio Divino consecratæ sint, atque alimentis Ministrorum, qui illo funguntur, vel quod in Decimis attendatur solum Jus illas percipiendi, quo in casu Censuræ, Procuraciones, Exactiones, Rebus Incorporalibus annumerare deberent, istæ enim sunt mera jura, & tamen à Canonistis inter Res Incorporales non ponuntur.

Exponendo Argumentum per REGULAS XXVII. eas solo numero distinguit. Debuisset eas dividere respectivè ad discrimen argumenti ipsarum, colligendo, Primò eas, quæ respiciunt nomen, institutionem, naturam & divisionem; tum eas, quæ pertinent ad singulas species, deinde eas, quæ loquuntur de Personis ad illa Jura solvenda obligatis; inde transeundo ad Personas, quibus illa debentur Jure Communi, aut Privilegio, aut Consuetudine, aut Præscriptione. Loquendo de Privilegiis, sive non solvendi, sive percipiendi, distinguere opus erat Privilegium totale, à Privilegio partiali: (nonnulli enim aliquâ solum parte exempti sunt; & quidam certas duntaxat species, vel aliquam earum partem percipiendi jus habent) & loqui de iis, qui possunt vel nequeunt hæc Privilegia concedere; designando per Regulas, quæ faciunt penas in eos, qui non solvunt, & in eos qui Jure percipiendi abutuntur.

Loquendo de speciebus, principio dividendæ erant in Prædiales, Personales & Mixtas, de utrisque participantes. Prædiales in Antiquas & Novales; Grossas & Minutas: & distinguendum erat id, quod Colono convenit, ab iis, quæ Dominum tangunt. Conferendæ erant hæc Decimæ cum Personalibus, & notanda omnia ambarum discrimina.

Loquendo de Nomine, distinguendæ erant à Decimis vulgaribus, Decimæ quæ solvuntur Pontifici, tam de Decimis, quam de aliis redditibus Ecclesiasticis.

Loquendo de institutione, referre oportebat Textus, qui loquuntur de potestate Consuetudinis, Canonum, Legum Sæcularium, Legum Naturalis & Divinæ circa Decimas.

Colligendo discrimina inter Prædiales & Personales, dicendum erat, illas valde antiquas esse, & procul dubio ferè universales: eas solvi Parocho Locorum, in quibus fundi siti sunt, earum quotitatæ esse inæqualem in variis Regionibus; quosdam habere Privilegium eas non solvendi, aut ex paucioribus fructuum speciebus; alios habere Privilegium eas percipiendi; eas subsistere etiamnum ferè ubique, eas præstari, non deductis impensis, & antè aliud quodlibet Jus. Personales autem non incepisse nisi circa Sæculum XI. ubique non fuisse receptas; ferè ubique esse abolitas: solutas fuisse Curato Domicilii; nullam fuisse exemptionem eas solvendi, ubi vigeant, nec Privilegium eas percipiendi in præjudicium Curati; solutas fuisse ex mero lucro; quotitatæ esse æqualem, nempe Decimam partem.

Necessariæ nobis visæ sunt hæc observationes ad interpretationem & ordinationem Regularum, & eorum, quæ continentur in illarum Appendicibus & Exceptiones, Replicationes, Duplicationes, Triplicationes, intelligendas. Ab enumeratione abstinemus, ad vitandam prolixitatem; sufficere adjicere, multas esse,

quæ Textus cognatos solummodo indicent; hæc verò alia non indigent observatione, nisi adeundos esse Textus laudatos.

Quoad REG. VI. VIII. X. quæ longâ catervâ stipantur, recordari oportet id, quod sæpius fuit notatum, Exceptiones includi plerumque in Regulâ amplitudini suæ restitutâ, idem est de Replicationibus & Triplicationibus. Duplicationes verò ingrediuntur in Exceptiones plenius expositas. Quod dicitur de Exceptionibus, patet ex REG. VI. quæ quatuor suas Exceptiones includit, si ad amplitudinem debitam extendatur, dicendo, Decimas prædiales Jure Communi deberi Curato Parochiæ, in quâ siti sunt fundi; & posse ad alios pertinere jure particulari: nempe ex concessione Episcopi, Consuetudine, Præscriptione, aut alio quovis legitimo Titulo, puta Privilegio Pontificio, transactione, permutatione.

REG. VIII. cum sua cohorte, reducitur ad hæc; omnes, qui habent prædia fructifera, eorum Decimam debere, nisi Privilegio exempti sint, quo in casu Privilegii tenor, exemptionis norma, & mensura est: Privilegium hoc principio concessum fuit omnibus Clericis, aut Religiosis in communi viventibus. Initio restringebatur ad bona, quæ suis manibus & sumptibus incolebant: strictè illud interpretandum erat, idè quod ratione præjudicii Curatorum, odiosum erat; sed tractu temporis crevit per gratiam Pontificum, qui illud ita ampliaverunt, ut coacti fuerint eorum Successores ad illud revocandum, aut temperandum in gratiam Curatorum, qui rebus ad vitam necessariis carerent. Præterea, conferendo Regulam utramque & Textus in eis laudatos, percipitur, immunitatem à solvendâ Decimâ acquiri solum per Privilegium, nisi forte per redemptionem, quæ vocatur *Abbonatio*; jus autem illam percipiendi acquiri, præterea, per Consuetudinem, & Præscriptionem.

REG. X. complectitur Decimam Personalem & Decimam Prædialem, dicendo, solvendam esse Decimam omnium Fructuum. Verbum generale extenditur tam ad Fructum Civilem, de quo præstatur Personalis, quam ad Naturalem, de quo solvitur Prædialis: brevis hæc Exceptio ostendit, quam ob rem Autor allatis *Novem* Exceptionibus Regulæ, omnes reprobet.

EXCEPTIO II. conservari potest, eam restringendo ad Fructus Civiles, quorum Decima soluta non fuit per Annos 40. sunt etiam quidam fructus Naturales, in quibus locum habet; inde nascitur Decima insolita, cujus exactio multis in Regionibus prohibetur.

PRIMITIÆ.

QUINQUE REGULÆ circa *Primitias* nullius ferè utilitatis sunt hodiè nisi, quoad historiam: nam exoleverunt illæ. Ad Episcopum, Sacerdotes, & Diaconos pertinebant. Earum institutio est antiqua: nam de ipsis mentio fit in Canonibus *Apostolorum*, velut de re usitatâ. Pauci Textus de illis loquuntur, multi autem de Decimis, quod non aliundè provenit, quam ex eo, quod usus Decimarum ferè universalis & perpetuus est; eadem verò Primitiarum fortuna non fuerit.

OBLATIONES.

REGULÆ XIV. circa *Oblationes* reducuntur ad quatuor Capita. 1. Quidnam intelligatur per hoc verbum, *Oblationes*. 2. Quid sit offerendum. 3. Quis offerre debeat. 4. Ad quem Oblationes pertineant. Singula sub unicâ Regulâ comprehendi queunt; v. gr. dici potest in primum Caput, Canones dare nomen *Oblationum*, omnibus, quæ Deo sunt consecrata, Personis, Rebus, Locis, Mobilibus, Immobilibus; undè factum est, ut pueri Deo à Parentibus suis dicati, vocarentur *Oblati*, & sint adhuc Religiosi, qui nuncupantur *Oblati*; ut omnia bona Ecclesiastica appellentur